

SOLIDARNOŚĆ I „SOLIDARNOŚĆ”

Idea solidarności w kontekstach normatywnym, politycznym i społecznym na tle wydarzeń w Polsce w latach 1980-81

Prowadzący: mgr Elżbieta Cizewska (pod opieką prof. Marcina Króla)

Zakład: Katedra Historii Idei i Antropologii Kulturowej

Rok akademicki: 2008/2009

Semestr: letni

Liczba godzin: 30 godz.(konwersatorium)

Sposób zaliczenia: praca badawcza w zespołach 2-3 osobowych lub esej

ECTS: 2

Opis:

Celem zajęć jest porównanie różnych koncepcji solidarności, prześledzenie ich ewolucji i związku z doświadczeniem „Solidarności” w latach 1980-1981. Zajęcia są podzielone na dwa bloki. Pierwszy jest poświęcony idei solidarności jako jednej z koncepcji konstytuujących współczesną Europę. Lekturę stanowią teksty źródłowe i opracowania z dziedziny historii społecznej, historii idei, filozofii politycznej i socjologii. W drugim bloku zostaną przedstawione najważniejsze interpretacje szesnastu miesięcy „Solidarności”.

Studenci zdobędą wielostronną wiedzę na temat idei solidarności, będą potrafili odnieść ją do zjawisk życia publicznego i w jej kontekście ocenić rozwiązania polityki społecznej, wewnętrznej i międzynarodowej.

I. Idea solidarności

1) Przyjaźń

- Arystoteles, *Etyka nikomachejska*, ks. VIII, IX w: Arystoteles, *Dzieła wszystkie*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, 2000, t 5, ss. 236-278.
- Arystoteles, *Polityka*, ks. I, w: Arystoteles, *Dzieła wszystkie*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2000, t.6, punkty: 1252a-1253b.

2) Rewolucja Francuska i braterstwo

- Mona Ozouf, hasło: *Fraternite* w: Francis Furet, Mona Ozouf, *A Critical Dictionary of the French Revolution*, Cambridge 1989.
- Lektura uzupełniająca: Hannah Arendt, *O rewolucji*, Czytelnik, Warszawa 2003, r. II, „Kwestia socjalna”, s. 69-141.

3) Idea braterstwa i solidarności w literaturze polskiej XIX wieku. Kwestia narodowa.

- August Cieszkowski, *Królestwo Boże na ziemi jako rozwiązanie kwestii narodowej i Królestwo Boże na ziemi jako rozwiązanie kwestii społecznej*, w: *700 lat myśli polskiej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1977, t. 5, ss. 318-327.
- Bronisław Świdorski, *Gdańsk i Ateny: o demokracji bezpośredniej w Polsce*, Wydawnictwo IFiS PAN, Warszawa 1996, ss. 87-102. (Fragment r. II „O porozumiewaniu się Polaków”).
- Lektura uzupełniająca: Adam Mickiewicz, *Księgi narodu polskiego i pielgrzymstwa polskiego*, w: tegoż, *Dzieła*, t. V, Warszawa 1955.

4) Idea solidarności w myśli chrześcijańskiej. Zasada pomocniczości.

- Jan Paweł II, *Laborem exercens*, punkt 8, „Solidarność ludzi pracy”.
- Jan Paweł II, *Sollicitudo rei socialis*, punkty: 35- 40 (r. V. “Odczytywanie aktualnych problemów w świetle teologii”).
- Chantal Millon-Delsol, *Zasada pomocniczości*, Znak, Kraków 1995, Wprowadzenie, r. I i II, ss.5-53.

5) Idea solidarności w kontekście społecznym; solidarność jako więź społeczna.

- Emil Durkheim, *O podziale pracy społecznej*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1999 (fragmenty).
- Edward Abramowski, *Idee społeczne kooperatywizmu, Związki przyjaźni w: Rzeczpospolita przyjaciół, wybór pism społecznych i politycznych*, PAX, Warszawa 1986, ss. 215-249.
- Tadeusz Szawiel, *Przeciw solidarności*, w: „Więź”, nr 7 (561), lipiec 2005, ss. 29-36.

II. Solidarność „Solidarności”

6) „Solidarność” – wprowadzenie.

- Timothy Garton Ash, *The Polish Revolution: Solidarity 1980-1982*, Wstęp i cz. I.(fragmenty)
- Lektura uzupełniająca:
  - Ireneusz Krzemiński z zespołem, *Polacy – jesień’80*, Wydział Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2005 (fragmenty).
  - Mirosława Marody z zespołem, *Polacy’80*, Wydział Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2004 (fragmenty).
  - Stefan Nowak, *System wartości społeczeństwa polskiego*, *Studia Socjologiczne* 4, 1979

7) „Solidarność” jako rewolucja i powstanie narodowe.

- Marcin Kula, *Narodowe i rewolucyjne*, „Aneks”, Więź, Londyn – Warszawa 1991, s. 273 – 309
- Jan Kubik, „Czyje to dzieło: robotników, intelektualistów czy kogoś innego? Kontrowersje wokół pochodzenia i składu społecznego Solidarności”, przeł. E. Nalewajko, I. Pańków, *Kultura i Społeczeństwo* 1, 1994, s. 175-188.
- Lektura uzupełniająca: Tadeusz Szawiel, *Struktura społeczna a postawy i grupy etosowe. O możliwościach ewolucji społecznej*, *Studia Socjologiczne* 1/2, 1982

8) Religijne źródła solidarności „Solidarności”.

- Józef Tischner, *Etyka solidarności*. Znak, Kraków 2000. Rozdziały: „Solidarność sumień”, „Wspólnota”, „Dialog”, „Praca”, „Demokracja”, „Ojczyzna”.
- Maryjane Osa, *Creating Solidarity: The Religious Foundation of the Polish Social Movement*, “East European Politics and Society”, vol. 11, nr 2, spring 1997.

9) „Solidarność” jako ruch społeczny.

- Alain Touraine i inni, *Solidarność. Analiza ruchu społecznego 1980-1981*, Wydawnictwo „Europa”, Warszawa 1989.

10) „Solidarność” jako społeczeństwo obywatelskie.

- Ireneusz Krzemiński, *Świat zakorzeniony*, „Aneks”, nr 43, 1986.
- Marcin Król, *Między korporacją a społeczeństwem obywatelskim*, w: Barbara Markiewicz (red.), *Obywatel. Odrodzenie pojęcia*, Wydawnictwo IFiS PAN, Warszawa 1993.
- Dorota Pietrzyk-Reeves, *Idea społeczeństwa obywatelskiego. Współczesna debata i jej źródła*, Fundacja na rzecz Nauki Polskiej, Wrocław 2004, ss. 174 – 188.

11) Symbolika „Solidarności” – gesty, znaki, rytuały, wykorzystanie przestrzeni.

- Jan Kubik, *The Power of Symbols Against the Symbols of Power: the Rise of Solidarity and the Fall of State Socialism in Poland*, The Pennsylvania State University Press, 1994, r. 7. ‘Symbols and Ceremonies of Solidarity’, r. 8. The Role of Symbols in the Construction and Deconstruction of the Polish People’s Republic’, ss. 183-270.
- *Solidarność w ruchu 1980 –1981: studia*, red. Marcin Kula, „Nowa”, Warszawa 2000.

- Bronisław Baczko, *Polska czasów Solidarności czyli eksplozja pamięci*, w: tenże, *Wyobrażenia społeczne. Szkice o nadziei i pamięci zbiorowej*, przeł. M. Kowalska, Warszawa: PWN, 1994, ss. 193-247

12) Liberalne i republikańskie spojrzenie na „Solidarność”.

- Paweł Śpiewak, *Alexis de Tocqueville i Hannah Arendt o „Solidarności”*, w: tegoż, *Ideologie i obywatele*, Biblioteka „Więzi”, Warszawa 1991.

13) „Solidarność” po 1989 roku.

- *Solidarność: wydarzenie- konsekwencje- pamięć*, Wydawnictwo IFiS PAN, Warszawa 2006, ss. 137 – 210

14) Solidarność „Solidarności” – oryginalna czy ta sama od zawsze?

- Zajęcia podsumowujące. Wybór artykułów z prasy.